

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӘРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӘН ОЛИМПИАДА БИРЕМНӘРЕ

(2021-2022 нче уку елы)

9 нчы сыйныф

Үткәрү вакыты – 120 минут

Максималь балл – 52

I. Тестлардан дәрәс җавапны билгеләгез.

1. Ирәнлешмәгән сузык авазны билгеләгез. (2 балл)

- а) [ә];
- ә) [о];
- б) [у];
- в) [ү].

2. Басымы соңгы ижеккә төшкән сүзгә билгеләгез. (2 балл)

- а) *кайчан*;
- ә) *йоклаганчы*;
- б) *чөнки*;
- в) *унынчы*.

3. Искергән сүзгә билгеләгез. (2 балл)

- а) *чирү*;
- ә) *эшләпә*;
- б) *мәктүп*;
- в) *ноутбук*.

4. Фигыль ясагыч кушымчаларны билгеләгез. (2 балл)

- а) -ча/-чә, -лап/-ләп;
- ә) -ла/-лә, -лаш/-ләш;
- б) -лы/-ле, -чан/-чән;
- в) -чы/-че, -даш/-дәш.

5. Жәмләдәгә калын хәрәфләр белән бирелгән сүзгә кайсы сүз төркеменә караганлыгы дәрәс күрсәтелгән рәтгә билгеләгез. (2 балл)

Иң татлы тел – туган тел. (Мәкаль)

- а) теркәгеч;
- ә) кисәкчә;
- б) бәйләк;
- в) аваз ияртеме.

6. Жөмләнең иясе дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Бер иске дус ике яңа дустан ышанычлырак. (Мәкаль)

- а) дус;
- ә) дустан;
- б) иске;
- в) бер.

7. Калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди жөмлә кисәгенә караганлыгы дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. (2 балл)

Эше юк кешегә көн дә бәйрәм. (Мәкаль)

- а) тәмамлык;
- ә) аергыч;
- б) хәл;
- в) ия.

8. Инкяр жөмләне билгеләгез. (2 балл)

- а) *Менә алтын көз эжитте.*
- ә) *Агачлар алтын күлмәкләрен киделәр.*
- б) *Бүген көн салкын түгел.*
- в) *Әкрән генә яңгыр ява.*

II. Теоретик бирем.

Күпнокталар урынына тиешле сүзләрне өстәп языгыз. (8 балл)

..... тартыклар шаудан тора. Сүзләр туры һәм мәгънәдә булырга мөмкин. Тезмә сүзләр ике яки икедән артык сүздән тора һәм мәгънә аңлата. Сыйфат ияреп килгән исем дип атала. Ияртүче һәм теркәгечләр була. Тәмамлыктар туры һәм була. Аныклагычлар өтер, сызык, ике нокта һәм ярдәмендә аерыллана. Баш кисәкләрдән генә торган жөмлә жөмлә була.

III. Гамәли-ижади бирем.

1. Текстны татар теленә тәржемә итегез. (16 балл)

В прошлом веке жил интересный человек – Владимир Иванович Даль.

Главным делом его жизни было – собирать слова.

Даль изъездил всю Россию в поисках неизвестных ему слов, выражений.

Он узнал их в походе, в крестьянской избушке, на ярмарке, на корабле, в

рыбацкой артели. Владимир Иванович записывал их в тетради. Он отмечал, из какой местности слово, толковал смысл каждой пословицы, поговорки. Собранные сокровища он поместил в четырёх томах большой книги – словаре. Даль сберёг для народа живой русский язык. (Интернеттан)

2. Татар телендә нинди сүзлекләр бар? Сүзләрне жыю, сүзлекләр төзү ни өчен кирәк? Шул хакта 12 жөмлө төзеп языгыз. **(12 балл)**